

Fulls de la **R**evista

Il·lustracions d'Enric Marquès

Aromes de Montserrat

Joaquim Pijoan

Les tardes de diumenge les tenia destinades a llegir el *Serra d'Or*. Distracció per a ermites de la nostra societat de consum, la societat que fa temps (vint anys potser) cantava, en vida del mestre Espriu, el cantant de Xàtiva. Les tardes de diumenge, diu el tòpic de consuetud, són especialment tedioses. Home de fe, el nostre protagonista, les dedicava des de feia molt de temps a les causes perdudes. Escrivia cartes i més cartes, que no tenien cap mena de resposta, a les seves preteses amistats, als desconeguts a qui volia incloure en nòmina, a les redaccions dels diaris de

la ciutat i a les revistes de comarca. Escoltava, mentre es dedicava a aquestes ocupacions ocioses, programes de *rock* que el martiritzaven fins als límits del suplici, en un sempre va intent de posar-se al dia, de comprendre les generacions posteriors, de mantenir l'esperit jove, atent, obert, sempre disposat a comprendre l'incomprensible. Si no fos per la falsa modèstia que gastava algunes tardes especialment carregoses, hauria dit que anava camí dels altars. La seva disponibilitat i obertura de mires el portava fins a escoltar les ressenyes d'òpera de Roger Alier i els partits de futbol, íntegres, de Joaquim Maria Puyal. Però el que marcava el tedi lent d'aquest dia de repòs del guerrer i de dia del Senyor era, sense cap mena de dubte, la lectura de la revista montserratina.

Havia començat a llegir-la, feia molts anys, induït per una certa vanitat terrenal, més que no pas celestial, d'acostar-se als penya-segats wagnerians de la cultura nostrada. Ell era un lector de *Vanguardies* endarrerides i pareu de comptar. Res. No val la pena d'insistir en el seu passat. Un alienat qualsevol. Cap interès. Tenia una coneixença que amb molta precaució, si volem ser fidels a la veritat, podríem anomenar «l'amiga». D'amics i d'amigues, de veritat, es pot dir que no en tenia. Tenir, tenir, no tenia res. O ben poca cosa. Deixem-ho. La *soie-disant* amiga el va convèncer que amb vista als temps que venien (primers de setembre del 1977) s'havia de reciclar. Fer això que amb els temps posteriors que hem tingut la gràcia, i el goig, de viure hem convingut en anomenar un canvi d'imatge.

Va començar per deixar-se una barbata. Amb els mesos la barbata esdevingué una barbassa de pope ortodox amb estades a Meteora incloses. No va pas ser l'únic. Després es fa fer d'una associació de veïns, fou amb poc temps de militància activa un dels més abrandats instigadors de «des del barri a l'eternitat» i «mai més porciolisme depredador». Tampoc podem dir que fos l'únic en apuntar-se, a corre-cuita, a les efusions verbals i pancartistes del moment. No va acabar de ser militant del PSUC per una pura qüestió d'atzar, més que no pas per falta de conviccions. La seva amiga consellera en qüestions transcendents era una aferrissada defensora de la neutralitat estricta, «fins que les coses no s'aclareixin una mica més». Paraules textuales.

La progressió de la imatge ideològica del nostre amic fou de les més banals del país. Ja s'ho deu haver imaginat el lector atent i fidel a la memòria històrica. De cristians per al socialisme va passar al pragmatisme liberal i d'aquí al conservadorisme integral, amb unes pinzellades d'ecologisme ben entès. Ras i curt: fa deu anys que treballa a la Secció Segona del Departament per a Afers Interdepartamentals de la Conselleria de Medi Ambient de la Generalitat, després d'haver passat per una de les finestretes d'atenció a l'usuari del Servei de Trànsit i Via Pública de l'ajuntament del cap i casal. Fa deu anys també que és subscriptor de la revista per excel·lència, segons la seva antiga, i ara oblidada (per què som tan ingrats els humans) amiga consellera. El *new look*, vist com han anat les coses, hem de convenir que fou un èxit. Un èxit que ell no sap apreciar en tota la seva dimensió, i ara, a deu anys de distància dels fets, dubta entre continuar subscrit a la Revista, o bé passar les tardes de diumenge amb la seva nova amiga consellera, per als temps que han de venir, Odette de Crécy. La coneixen, n'han sentit a parlar?, no hi fa res, no té cap mena d'importància

per als fets que ara fan al cas. Del que es tracta és de relatar amb fidelitat, al marge del context social i històric del nostre interfecte, el qual paradoxalment és viu i cueja com un lluç de palangre, les tardes de diumenge, ocioses i tedioses, abocat a la lectura, alternada amb les altres ocupacions suaresmentades, de la Revista. Ho faig sense més dilacions.

El món, com tothom sap, no para de donar voltes. I ell tenia per norma, apreses les lliçons de l'amiga, d'adaptar-se a les noves situacions, de donar resposta a les noves necessitats, si volen una terminologia més *ad hoc*. I la Revista, la qual en un moment donat li havia servit per fer la santa transformació, ja no li servia. Ni poc ni molt. Al departament, amb els companys, si s'escaigués, diria que és una lectura que ha esdevingut obsoleta. Però a casa, recordant els principis i els consells de l'antiga amiga consellera, no es podia permetre, de moment, certes expressions banalitzadores, tòpiques, i que no deien res. Vostès saben què vol dir que una cosa és obsoleta? Jo no, mal m'estar de dir-ho. I tinguin present que em pronuncio sense consultar ni el Fabra ni l'Enciclopèdia.

El cas és que llevat de la portada, reproduint pintures més aviat actuals, cosa que li plaïa, llevat de quan reproduïen algun àngel turiferari, cosa que li feria la sensibilitat postmoderna de *yuppi* funcionari, i de l'acudit de Cesc, sempre afinat, sempre oportú, no sabia trobar res que li esmolés la matèria grisa, endormiscada per la becaina post-convit, és un dir, dominical.

Les cartes al Senyor Director tenien la virtut d'ensopir-lo d'una manera especial. Se les sabia de memòria. Sempre la mateixa sonsònia. Vostès llegeixen aquestes cartes?, doncs això, la pura repetició fabrianíssima reiterada fins a l'infinit. I ho dic, en nom de l'amic relatat, demanant disculpes. Els articles de fons, els plats forts, literatura i servei al país. Un mena de literatura i una mena de servei. Ell també admirava el mestre Fuster, tot i no agradar-li el whisky, i ja li estava bé que es fes un incís (no sé si són maneres de dir-ho) allà on fa mal la sabata, però tot arribava tard, i presentat amb el mateix disseny de feia deu, quinze anys, pensava. Ah, el disseny, pecat inclòs en el nou catecisme, que n'havia de fer perdre d'ànimes altrament ben encarrilades. Fuster va morir, i els diaris en varen parlar, i al cap de dos mesos en parlava la Revista. Un pèl de retard, no troben, es deia, temptat de trucar al departament de subscripcions per saber la causa del retard. I coses més properes al sexe dels àngels com, i vostès perdonin l'atreuiment, un article sobre si el terme *Mansana* és un catalanisme del castellà o bé un castellanisme del català, el treien de polleguera, com les targetes tontes que segons en Puyal els àrbitres futboleros (amb perdó) treuen sense treva ni descans al pobre Stoitxkov. Ell trobava que eren articles per a una altra mena de Revista. Reconeixia, no us penséssiu pas que no, que ell no passava de ser un diletant en aquesta mena d'afers culturals d'alta volada, potser ni tan sols això; ell, de fet no sabia què era. Ell només buscava una mica d'alleujament a les tardes dels diumenges, al marge dels consells de l'omnipresent doctor Corbella, i potser, potser, havia arribat a la conclusió, que, conclusió dual, o ells, els de *Serra d'Or*, s'havien equivocat de temps, o ell s'havia equivocat de Revista.

Les col·laboracions habituals, fixes, d'Oleguer Sarsanedes, un noi molt llegit i ben format; Ignasi Riera, un pes pesat, pesadíssim, en l'art de predicar les mateixes

Iletanies; Pilar Rahola, l'opinió ben trenada del nacionalisme orgànic –li queia bé aquesta xicota, sobretot quan la sentia a la ràdio encrespada amb Jaume Lorès, l'observador afònic–; i de Vicenç Villatoro, que tenia la virtut de fer els més diversos elogis, els malabarismes més ben brodats del periodisme nostrat per no dir clarament en una Revista *cristianomarxista amb prudència* (Eugeni Xammar dixit) que ell era un fervent i productiu defensor convençut d'Israel i el sionisme, tan malvist per la progressia d'esquerra com de dreta, l'entretenien si hi posava comprensió, tot fent una recargolada composició de lloc ignasiana. «Però, si jo ho sóc d'esquerra i de progrés», es deia adonant-se de la contradicció *in terminis* a què el sol·liloqui dominical (ara amb música sel·leccionada per l'Albert Mallofré) l'abocava. Tot ho era d'esquerra, però s'avorria. De mala fe no en tenia, no, el nostre home. Ell volia ser coherent. Si les tardes del diumenge havien de ser un suplici a causa de la Revista, el més saludable fóra donar-se de baixa, apagar la ràdio, desar els videos i la consola de *megadrive*, i anar a prendre el te, allà on la ciutat canvia de nom, amb la seva Odette de les tardes.

Però les coses no són tan fàcils i senzilles. Vivim immersos en la complexitat. Li ho feia veure en les seves entrevistes el venerable Sebastià Benet conversant amb el filòsof Terricabras. Les ombres de la retòrica mental eren més allargades que els xipres de Terra Santa, els llibres comentats per Joan Triadú convidaven a no baixar la guàrdia, tot i que les vel·leitats lletraferides del nostre amic havien anat de baixa; les cròniques d'art, de cinema, de teatre, de teve i video, la bibliografia recent i les convocatòries de premis i concursos, sense oblidar els mots encruats, feien un cert gruix, un pes considerable que no es podia menystenir; tot pesava com un mort, damunt la seva consciència de funcionari que no es podia permetre cap lleugeresa. Tanmateix, pensava, mentre Puyal cantava un gol que feia perdre l'alè d'angúnia, de més verdes n'han madurat. I fent-se el sord, la veu de la consciència de vegades no parla prou alt, redactava la centèsima carta a la distribuïdora del carrer d'Ausiàs March per donar-se de baixa definitiva i sense condicions de l'aurífera Revista. Tot, abans que deixar-se engolir per la indiferència i la contradicció. «Hem arribat fins aquí. Ni un pas més», va concloure.

Va tancar el sobre, i va posar-hi un segell com manen els cànons postals, i ho deixà tot a punt per tirar-ho a la bústia l'endemà mateix, de passada, anant cap a la Conselleria. Es va dutxar. Estava cansat i no l'abellia de sortir a estirar les cames. Es va sentir reconfortat per l'aigua, primer calenta, després tèbia, finalment freda, seguint el ritual que li havia prescrit un homeòpata diplomata a Berkeley. Va sortir al balcó i va encendre una cigarreta. El cel de ciutat no permet de veure l'estelada de la volta celest, encara que faci una nit serena. Contemplava, escampant la mirada des del balcó del vuitè segona d'un edifici del capdamunt de l'avinguda de la República Argentina, la ciutat nocturna i contaminada com sempre, i un nostàlgia indefinida, com si el temps s'hagués comprimit en un forat negre de la memòria, el va sotraguejar un moment anegant-lo d'una imprecisa i beatífica pau, com si de sobte se li haguessin revelat els misteris més recòndits de l'univers. El clímax mental li va durar el temps de fumar la cigarreta pausadament. Aquestes coses no solen durar gaire més.

L'endemà dilluns va instal·lar-se en la rutina còmoda dels dies feiners. Va trucar l'Odette per quedar entesos per sopar junts, va repassar la premsa del dia, va dinar amb un redactor de l'*Avui*, es va discutir amb un industrial que havia presentat una instància per deslliurar-se d'un procés contra la salut pública, iniciat arrel d'una denúncia feta per un col·lectiu ecologista de Matadepera, i poca cosa més. Quan sortia de la feina per anar a trobar l'Odette, es va adonar que encara duia la carta, per donar-se de baixa de la Revista, a la butxaca de l'infern de l'americana. Va caminar una estona amb la carta a la mà. Feia un vespre agradable. La primavera era imminent. Es respirava de feia un parell de dies, i al Corte Inglés ja ho havien profetitzat.

Finalment va veure una bústia a l'altra banda del carrer. S'esperava per travessar quan es va adonar que els til·lers ja treien fulla. Va veure l'Odette asseguda a la terrassa del cafè on havien quedat. Un salt del cor, puntual com el cant del rossinyol que anualment anuncia el *Times*, el va posar a cent. Va estripar la carta, la va tirar en una paperera que hi havia quatre passes més enllà de la bústia, i es va dirigir, amb un mig somriure als llavis, cap a trobar l'Odette.